

İşLETME BİRLEşMELERİ VE şEREFIYE MUHASEBESİNDE DEğİşİKLİK ÖNERİLERİNİN DEğERLENDİRİLMESİ: BİST 50 şİRKETLERİ ÜZERİNDE BİR ARAřTIRMA¹

EVALUATION OF DRAFT AMENDMENTS TO BUSINESS COMBINATIONS AND GOODWILL ACCOUNTING: A STUDY OF BIST 50 COMPANIES

İlknur ERGÜN

*Araştırma Makalesi / Geliş Tarihi: 28.02.2025
Kabul Tarihi: 30.06.2025*

Öz

İşletme birleşmeleri ile ilgili açıklamaların yetersizliği ve şerefiye değer düşüklüğü hesaplamalarının zaman alıcı ve maliyetli olması konuları uzun zamandır eleştirilmektedir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), standartların kalitesini iyileştirmek için Mart 2024'te değişiklik önerisi yayımlamıştır. Önerilerin yer aldığı Taslak Metin'de, paydaşlar için ek açıklamalar yapılması ve şerefiye değer düşüklüğü hesaplamaları ve muhasebesinde değişiklikler yer almaktadır. Çalışmanın amacı, önerilen bu değişiklikleri kavramsal olarak açıklamak ve BIST 50 endeksine kayıtlı işletmelerin finansal rapor ve denetim raporlarını inceleyerek, yapılan önerilerin değerlendirmesini yapmaktır. Yapılan araştırma sonucunda, araştırma kapsamındaki işletmelerin çoğunlukla değer düşüklüğü raporlamadıkları, yaklaşık %20'sinin şerefiye değer düşüklüğünü kilit denetim konusu olarak belirledikleri, bazı işletmelerin iskonto oranını belirlerken vergi sonrası nakit akışlarını esas aldığı, gelecek ile ilgili tahminlerin raporlarda açıklanmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle yapılan değişiklik önerilerinin uygulanması ile paydaşların daha faydalı ve daha güvenilir bilgi sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: IFRS 3, IAS 36, şerefiye, Geri Kazanılabilir Tutar, BIST 50.

JEL Sınıflaması: M40, M41, M42.

Abstract

Inadequate disclosures on business combinations and the timeconsuming and costly impairment testing of goodwill have long been criticised. The International Accounting Standards Board (IASB) issued an exposure draft in March 2024 to improve the quality of the standards. In the draft text, the proposals include additional disclosures for stakeholders, and changes to goodwill impairment calculations and accounting. The objective of the study is to explain these proposed changes conceptually and to evaluate the recommendations by analysing the financial reports and audit reports of the companies listed in the BIST 50 index. As a result of the research, it was found that most companies don't report impairment and 20% identify goodwill impairment as a key audit matter. Some companies use after-tax cash flows for the discount rate and don't disclose future estimates. Implementation of the proposed amendments is expected to provide stakeholders with more useful and reliable information.

Keywords: IFRS 3, IAS 36, Goodwill, Recoverable Amount, BIST 50.

JEL Classification: M40, M41, M42.

¹ **Bibliyografik Bilgi (APA):** FESA Dergisi, 2025; 10(2) , 248 - 263 / DOI: 10.29106/fesa.1648669

* Öğr. Gör. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Muratlı Meslek Yüksekokulu, iergun@nku.edu.tr, Tekirdağ – Türkiye, ORCID: 0000-0002-4958-4815

1. Giriş

İşletme satın alma ve birleşmeleri, bu işlemleri yapan işletmeler ve paydaşları açısından önemlidir. 2023 yılında küresel ekonomi içerisinde bu türden anlaşmaların tutarının, 3,2 trilyon USD olduğu açıklanmıştır. IFRS 3 İşletme Birleşmeleri standardı olup, kuruluşların bu birleşmeleri nasıl kayda alıp, raporlayacakları konusunda rehberlik etmektedir. IAS 36 Varlıkların Değer Düşüklüğü standardında ise şerefiye muhasebesinde uygulanan değer düşüklüğü hesaplaması ve muhasebesi açıklanmaktadır. Ancak IFRS 3 yürürlüğü girdikten sonra IASB, uygulamada karşılaşılan sorunlar ile ilgili çeşitli eleştiriler almış ve almaya da devam etmektedir. Başlıca eleştiri konuları, şerefiye değer düşüklüğünün, işletmelerin finansal tablolarında zamanında tanınmadığı, satın alan işletmenin edinme tarihinde beklediği performansı ilerleyen yıllarda sağlayıp sağlayamadığı konusunda yeterli bilgi sağlanamadığı, IAS 36 Varlıkların Değer Düşüklüğü standardı uyarınca yapılan şerefiye değer düşüklüğü testinin maliyetli ve karmaşık olduğu yönündedir (Deloitte, 2020).

şerefiye, Standartta, “Tek olarak tanımlanamayan ve ayrı olarak kaydedilemeyen bir işletme birleşmesinde edinilmiş diğer varlıklardan kaynaklanan gelecekteki ekonomik fayda” olarak tanımlanmaktadır. Tanımlanabilir varlık ise işletmeden ayrılabilen, blneabilen ve tek başına satılabilen, lisanslanan, kiralanan, takas edilebilen bir varlık veya borç olarak ifade edilmiştir (IFRS 3, Ek A Terimlerin Tanımları). İşletme birleşmeleri sonucunda ortaya çıkan şerefiye, finansal raporlama alanında en çok tartışılan konulardan biridir. 2004 yılında yayımlanan IFRS 3 ile işletme birleşmelerinde satın alma yönteminin kullanılması ve şerefiyenin ölçümünde de amortisman yerine yılda en az bir kez değer düşüklüğü testi yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Bu yönteme de “yalnızca değer düşüklüğü” adı verilmiştir (Akbaba, 2021: 146).

Gelen eleştiriler zerine Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), IFRS 3 İşletme Birleşmeleri ve IAS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü standartlarında iyileştirmeler yapmayı planlamıştır. Kurul ilk olarak 2015 yılında aşağıdaki konuları araştırma gündemine almıştır (Deloitte, 2020);

- ✓ IAS 36’daki değer düşüklüğü testinin iyileştirilmesi,
- ✓ şerefiyenin sonraki yıllarda muhasebeleştirilmesi; bu kapsamda sadece değer düşüklüğü için karşılık ayrılması veya amortisman ve değer düşüklüğü hesaplanmasının birlikte değerlendirmesi,
- ✓ Bir işletme birleşmesinde edinilen maddi olmayan varlıkların tanımlanması ve llmesi.

IASB, ilgili standartlarda iyileştirme projesi ile ilgili olarak, sonraki yıllarda da çalışmalarına devam etmiştir. Mart 2020’de, DP/2020/1 “İşletme Birleşmeleri (Açıklamalar), şerefiye ve Değer Düşüklüğü” başlıklı kapsamlı bir tartışma belgesi yayınlamıştır. Tartışma belgesinde yer alan konular dört başlık altında toplanmaktadır (IFRS Standards Discussion Paper, 2020);

- ✓ İşletme birleşmeleri ile ilgili açıklamaları geliştirmek,
- ✓ şerefiyede değer düşüklüğü testinin etkinliği ve maliyetini değerlendirmek,
- ✓ şerefiyede itfanın yeniden uygulanması,
- ✓ Maddi olmayan varlıkların şerefiyeden ayrı muhasebeleştirilmesi.

Tartışma Belgesi’nin açıklanmasından sonraki geri bildirimler, tartışmaların devam ettiğini göstermiştir. Son olarak Mart 2024’te, IFRS 3’n uygulandığı süre boyunca yapılan tüm iştişare ve değerlendirmeler sonucunda, aşağıdaki konular dikkate alınarak bir açıklama taslağı yayımlanmıştır (Exposure Draft, 2024: 4).

a) Finansal tablo kullanıcılarının bir işletme birleşmesinin performansını değerlendirebilmek için standartta belirtilenden daha fazla bilgiye ihtiyaı vardır. Mevcut bilgilerin yetersizliği nedeni ile bazı kullanıcılar, bir işletme başarısını değerlendirmek ve karar vermek için IAS 36’da açıklanan biçimiyle şerefiye içeren nakit üreten birimlerin değer düşüklüğü testinden sağlanan bilgileri, belirleyici olarak kullanmaktadırlar. Örneğin, şerefiye değer düşüklüğü raporlayan bir işletmede meydana gelen işletme birleşmesini, başarısız olarak yorumlamaktadırlar.

b) şerefiye içeren nakit üreten birimlerin değer düşüklüğü testi karmaşık, zaman alıcı ve pahalıdır. Değer düşüklüğü bazen finansal raporlarda çok geç tanınmaktadır. Diğer bir ifade ile değer düşüklüğünün meydana gelmesi ile finansal tablolarda bir değer düşüklüğü raporlanması arasında geçen sürenin gecikmeli olduğu ifade edilmektedir.

IASB, paydaşlardan gelen bu geri bildirimler üzerine işletmelerin aşırı bir maliyete katlanmadan, işletme birleşmeleri hakkında daha faydalı olacak bilgiler sağlayabilmeleri ve kullanıcıların, alacakları kararlarda daha yararlı değerlendirmeler yapabilmeleri için Standartlarda değişiklik nerisi yapmıştır. Mart 2024’te yayımlanan neri Taslağı kapsamında yapılan açıklamalar ile paydaşların, işletme birleşmesinin başarısını daha iyi değerlendirmesine imkn sağlayacak olan bilgilere ulaşmaları amaçlanmaktadır. Bunun yanında paydaşların, işletmenin performansını daha iyi anlamaları ve yöntemin bu işletmeleri satın alırken işletme kaynaklarını ne

kadar verimli kullandıklarını daha fazla öğrenmeleri hedeflenmektedir. Önerilen değişiklikler, İşletme Birleşmelerinde standardının açıklamalar bölümü ile şerefiye ve değer düşüklüğü muhasebesi ile ilgilidir (Exposure Draft Basis For Conclusions, 2024: BC1).

Çalışmada, IASB tarafından daha faydalı bir şerefiye muhasebesi uygulanması için yapılan öneriler açıklanmakta ve BIST 50 endeksine kayıtlı işletmelerin finansal rapor ve denetim raporlarında şerefiye ve şerefiye değer düşüklüğü ile ilgili açıklamaları incelenmektedir. Buradan hareketle incelenen raporlarda tespit edilen sonuçlar, öneri taslağındaki düzenlemelerle karşılaştırılarak, yapılması planlanan değişikliklerin faydalı olup, olmayacağının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmanın 2'inci bölümünde, mevcut şerefiye muhasebesi ve şerefiye değer düşüklüğü ile ilgili eleştirilere ilişkin literatür incelenmiştir. 3'üncü bölümde işletme birleşmelerinden oluşan şerefiye ve değer düşüklüğü ile ilgili sorunlar ve tartışmalara yer verilmiş ardından Taslak Metinde yer alan öneriler detaylı olarak açıklanmıştır. 5'inci bölümde ise BIST 50 endeksine kayıtlı işletmelerin finansal raporları ve denetim raporlarındaki konu ile ilgili açıklamaların içeriği araştırılmış ve sonuç bölümde elde edilen bulgulardan çıkarım yapılarak, alan yazına önerilerde bulunulmuştur.

2. Literatür Taraması

İşletme birleşmeleri sonucu ortaya çıkan şerefiye ve değer düşüklüğü konusu uzun yıllardır muhasebe literatüründe ele alınmıştır. IFRS 3 ve IAS 36 kapsamında şerefiye muhasebesi hakkında paydaşlar ve uygulayıcıların dile getirdiği çeşitli endişeler bulunmaktadır. Belirtilen endişe ve eleştirilere ilişkin çalışmalar, aşağıda özetlenmiştir.

Bazı çalışmalarda, şerefiye ve değer düşüklüğü muhasebesinin, yönetimin fazla yargı ve tahmin kullanmasını gerektirdiği ve bu nedenle güvenilirliğinin sorgulandığı ifade edilmektedir. Ayrıca değer düşüklüğü muhasebesinin çok zorlayıcı ve zaman alıcı olduğu belirtilmektedir (Ding vd., 2008; Bloom, 2009; Babaukardos ve Rimmel, 2014).

Literatürde, şerefiyede amortisman uygulamasının kaldırılmasının ardından, finansal tablolar analiz edilmiş ve finansal tablolarda raporlanan şerefiye tutarındaki artışın sebepleri araştırılmıştır. Chalmers vd. (2011) ve Hamberg vd. (2011) ile Hung ve Subramanyam, (2007), finansal tablolarda raporlanan şerefiye değer düşüklüğü ve önceki dönemlerdeki amortisman tutarları karşılaştırdıkları çalışmalarında, ayrılan değer düşüklüğünün, amortisman giderlerinden önemli ölçüde düşük olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonunda bu azalmanın sebebinin çoğunlukla yönetimin pozitif değerlendirmelerinden kaynaklandığını ifade edilmektedir. Şerefiye değer düşüklüğü muhasebesi konusunda olumsuz değerlendirmelerin bir sebebi de değer düşüklüğünün zamanında raporlanmadığıdır. Dymock vd (2023), yaptıkları araştırmaları sonucunda yöneticilerin değer düşüklüğünü genellikle zamanında raporlamadıklarını tespit etmişlerdir. Giner (2007) ise çalışmasında değer düşüklüğü hesaplamaları ile yönetici davranışları arasında ilişkileri incelemiş ve yöneticilerin etik olmayan davranışlar ve fazla iyimser beklentileri nedeni ile sonuçları etkileyebildiklerini ifade etmiştir.

Durocher ve Georgio (2022) tarafından yapılan çalışmada, standartları düzenleyen otoriteler ve kullanıcılar arasında şerefiyenin muhasebeleştirilmesi konusundaki yıllardır süren tartışmaları değerlendirmişlerdir. Bu konuda finansal analistlerin, IASB ve EFRAG istişarelerine verdikleri yanıtları incelemişlerdir. Yaptıkları değerlendirmede, taraflar arasında çok sayıda çözümsüz tartışma olduğunu ifade etmişler ve muhasebe politikalarının kamu çıkarına geliştirilmesi ilkesi ile şerefiye muhasebesinin örtüşmediği sonucuna varmışlardır.

Ulusal literatürde de şerefiye muhasebesi ile ilgili çalışmalar yer almaktadır. Dursun ve Kurt (2008), IAS 36'nın uygulanmasında, İMKB'de işlem gören işletmelerin karşılaştığı sorunları tespit etmek amacıyla standart üzerinde kavramsal bir inceleme yapmışlardır. Çalışma sonucunda, varlıklarda değer düşüklüğü olup, olmadığına objektif değerlendirilmediği, nakit yaratan birimlerin gerçekçi olarak tespit edilmediği, kullanılan varsayımların sistematik olarak olabileceği, iskonto oranının tespitinde kullanılan verilerin objektif olmadığını tespit etmişlerdir.

Gümrah ve Adiloğlu (2010), çalışmalarında finansal raporlamada güvenilirliği ve başta şerefiye ile maddi olmayan duran varlıklar olmak üzere finansal tablolardaki değer ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmada, Feltham ve Ohlson Modeli (1995) üzerinden hareket ederek panel data analizi ile muhasebe değişkenlerinin, özsermayenin piyasa değeri üzerindeki etkisini analiz etmişlerdir. Sonuçta, şerefiye ve maddi olmayan duran varlık kalemlerinin finansal raporlamada güvenilirliğinin eksikliğine işaret ettiğini, artık faaliyet karının (abnormal operating earnings) piyasa değerinin esas belirleyicisi olduğunu tespit etmişlerdir.

Akbaba (2021) tarafından yapılan çalışmada, UFRS 3 İşletme Birleşmeleri standardında, şerefiyede değer düşüklüğü yöntemine geçilmesinin ardından ortaya çıkan tartışmalara ilişkin bir literatür incelemesi yapılmıştır. Yapılan değerlendirmede, ülkelerin muhasebe kültür düzeyinin, sermaye piyasasının gelişmişlik düzeyinin,

denetim firmasının büyüklüğünün yeni yöntemle uyum düzeyi üzerinde etkili olduğu ifade edilmiştir. Hatalı değerlendirmelerin ise finansal raporlamanın kalitesini bozduğu sonuçlar arasında yer almaktadır.

Yaşar ve Çetin (2022), şerefiye değer düşüklüğüne ilişkin tahmin ve varsayımlar hakkında açıklamalar ile denetim prosedürlerinin incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında, BIST’te kayıtlı şirketlerin 2020 yılı finansal tablolarını içerik analiz yöntemi ile incelemişlerdir. Çalışma sonucunda TMS 36 kapsamında yapılan, şerefiye değer düşüklüğü testi ile ilgili açıklamaların Standartın açıklama gerekliliklerine uyum düzeyinin düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Diğer yandan, kilit denetim konusu olarak şerefiye değer düşüklüğünü belirleyen işletmelerde, uyum düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle denetim şirketlerine, şerefiye değer düşüklüğü açıklamalarında daha dikkatli değerlendirme yapmaları önerilmiştir.

Şerefiye muhasebesinin uygulama sonuçlarından farklı olarak, Özerhan ve Sultanoğlu (2021) çalışmalarında UMSK tarafından 2020 yılında yayımlanan, İşletme Birleşmeleri – Açıklamalar, Şerefiye ve Değer Düşüklüğü başlıklı Tartışma Metnini değerlendirmişlerdir. Tartışma Metninde ele alınan konular, işletme birleşmelerinin açıklanması, şerefiyede değer düşüklüğü testinin etkinliği ve maliyeti, şerefiyenin itfasının yeniden uygulanıp uygulanmayacağı ve tanımlanabilir maddi olmayan duran varlıkların şerefiyeden ayrı olarak muhasebeleştirilmesi başlıkları ile incelenmiştir. Mevcut durumda şerefiyenin raporlanmasını değerlendirmek amacıyla BIST 50 endeksinde işlem gören işletmelerin finansal tablolarını doküman analizi yöntemi ile incelemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre şerefiye raporlayan işletmelerin açıklamalarının, Standartta yapılan açıklamalar ile uyumlu olduğunu ancak çoğunluğunun değer düşüklüğü zararı raporlamadıklarını tespit etmişlerdir.

Literatür araştırmasında sunulduğu üzere, işletme birleşmeleri sonucunda oluşan şerefiyenin muhasebesi ve değer düşüklüğü ile ilgili literatürde birçok çalışma vardır. IASB da şerefiye muhasebesi ve şerefiye değer düşüklüğü ile ilgili eleştirilere yanıt olarak düzenlemeler yapmaktadır. Kurul, 2024 yılında yayımladığı Öneri Taslağı ile ilgili standartlarda değişiklikler yapmayı planlamaktadır. Bu değişiklikten, şerefiye içeren nakit üreten birimlerin hepsinin etkilenmesi beklenmektedir. Uluslararası ve ulusal literatür incelendiğinde, IASB’nin açıkladığı son Öneri Taslağına ilişkin çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, çalışmayı önceki çalışmalardan farklı yapan konunun, IFRS 3 ve IAS 36 standartlarında gerçekleşmesi öngörülen son düzenlemeleri açıklanması ve bu düzenlemelere olan ihtiyacı tespit etmek olduğu söylenebilir. Bu kapsamda çalışmanın literatüre katkı yapacağı düşünülmektedir.

3. İşletme Birleşmelerinden Doğan Şerefiye, Şerefiye Değer Düşüklüğü Tartışmaları ve Düzenlemelerin Arka Planı

IASB, şerefiye değer düşüklüğü tutarlarının bazen işletmelerin raporlamasında çok geç tanındığı ya da gerçek durumu yansıtmadığı konusunda eleştiriler almıştır. (Exposure Draft, 2024: 5). Paydaşlar, değer düşüklüğü testi uygulaması ve amortisman uygulaması ile ilgili olarak, IASB’nin yaptığı düzenlemeleri eleştiren ve destekleyenler olarak iki grupta yer almaktadırlar. Bu iki grubun görüşlerinin içeriği Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Şerefiyede değer düşüklüğü ve şerefiyenin itfası ile ilgili görüşlerin dayanağı

Eleştiren Görüşler	Destekleyen Görüşler
Bazı paydaşlar, bir işletme birleşmesinin başarısını değerlendirirken sadece IAS 36 kapsamında yapılan değer düşüklüğü testi ile sağlanan bilgileri dikkate almaktadırlar. Bu da yanlış değerlendirmelere sebep olmaktadır.	IAS 36’da yer alan değer düşüklüğü testi, şerefiye içeren nakit üreten birimler için tasarlanmış bir testtir. Bu test şerefiyenin yıllar itibarı ile değerini ölçmek veya bir işletme birleşmesinin başarısını değerlendirilmek için tasarlanmamıştır. Önerilen yeni açıklama gereklilikleri ile edinen işletmeler, işletme birleşmelerinin performansı hakkında daha fazla bilgi açıklayacaklarından, kullanıcılar değerlendirmelerinde sadece şerefiyenin değer düşüklüğünü dikkate almak zorunda kalmayacaklardır
Paydaşlar, şerefiyenin giderleştirilmesi ile ilgili değer düşüklüğü karşılığının, doğru bir ölçüm olmadığını ve gerçeği yansıtmadığını ifade etmişlerdir. Tartışma Belgesi’ne ilişkin geri bildirimlerden, paydaşların şerefiye amortismanının yeniden getirilmesi konusunda güçlü ve farklı görüşlere sahip olmaya devam ettiklerine dair kanıtlar sağlanmıştır. Bu çerçevede düşünen paydaşlar, şerefiyenin belirsiz bir ömre sahip olmadığını, rekabet, teknolojik faktörler, beklenen sinerjik faydaların gerçekleşmesi ya da edinilen işletmedeki vasıflı işgücünün işten ayrılması	Şerefiyeyi belirsiz bir ömre sahip varlık olarak değerlendiren paydaşlar, edinen işletme açısından, şerefiyenin temsil ettiği faydaların tükenmesi için öngörülebilir bir sınır olmadığını düşünmektedirler. Bu nedenle şerefiye tutarını belirli dönemler boyunca sistematik olarak azaltmak yerine korumak daha uygun olacaktır. İşletme birleşmesi ile edinilen işletmenin işgücü (bu işgücünün sahip olduğu işe ve süreçlere ilişkin bilgiler dahil), tekrarlanması beklenen maliyet sinerjileri, devam eden işletme değeri ve iş itibarı gibi şerefiyenin bileşenleri, bu paydaşlar

veya emekli olması nedeni ile şerefiyenin değerinin zamanla azalacağını ifade etmektedirler. Dolayısı ile sonlu ve belirlenebilir bir ömre sahip olan varlık üzerinden amortisman ayrılması gerekmektedir. Edinilen şerefiyenin maliyetini tüketildiği dönemlere dağıtmak, maliyeti ilgili faydalarla eşleştirecektir. Şu anda uygulanmakta olan ve şerefiyenin belirsiz bir ömre sahip olduğu düşüncesine sahip uygulamada, aslında işletmenin faaliyeti boyunca yaptığı yeni yatırımların sonucunda elde edilen faydanın işletme içerisinde üretilen şerefiye ile sağlandığını, işletme birleşmesinden kaynaklanan şerefiyenin ise belirli bir süre sonra sonlandığını iddia etmektedirler.	tarafından belirsiz bir ömre sahip olarak kabul edilir. Şerefiyenin yıllar itibari ile devam ettirilmesi, diğer varlıklarda olduğu gibi değerini kaybetmediğini ifade etmektedir. Bazı dönemlerde meydana gelen olaylar nedeni ile değeri azalabilir. Bu azalmayı da değer düşüklüğü modeli ile hesaplayıp, raporlamak daha doğrudur.
---	---

Kaynak: Exposure Draft Basis For Conclusions, 2024: BC236-240

IASB, Tablo 1’de yer alan bu görüş farklılıklarının uzun süredir devam ettiğini ve şerefiyenin doğası gereği hep devam edeceğini ifade etmiştir. Şerefiyenin doğası birimler bazında farklılaşabilir. Bazı işletmelerde şerefiye tüketilen bir varlık olabileceği gibi bazılarında ömrü belirsiz bir varlık da olabilir. Bu ayrımdan dolayı hem amortisman hem de değer düşüklüğü modelinin işletmelere göre değişen avantajları ve dezavantajları vardır. Birçok IASB üyesi, hiçbir modelin, kullanıcıların bilgi ihtiyacını tam olarak karşılama özelliğine sahip olmadığı konusunda hem fıkirdir. Ayrıca amortisman yönteminin güvenilirliği, şerefiyenin ekonomik ömrünü doğru tahmin edilmesine bağlıdır. Sonuç olarak IASB, her iki modelin de kullanıcılara işletme birleşmeleri hakkında kısmi bilgi sağlayacağı, tüm ihtiyaçları karşılayamayacağı sonucuna varmıştır. Dolayısı ile yapılan değerlendirmelerde, IFRS 3’te önerilen bir işletme performansı hakkındaki ek bilgi açıklamalarının, kullanıcıların bilgi kalitesini arttıracığı ve daha faydalı olacağı sonucuna varılmıştır (Exposure Draft Basis For Conclusions, BC241-243).

4. Taslak Metinde Yer Alan Öneriler

IASB, İşletme birleşmeleri açıklamaları ve şerefiye değer düşüklüğü ile ilgili olarak iki konuda öneriler getirmiş ve bu önerileri paydaşların görüşüne sunmuştur.

4.1. İşletme Birleşmeleri Açıklamaları

Taslak Metinde, IFRS 3’te yapılması planlanan değişiklikler için IASB’ın dikkate aldığı konular aşağıda yer almaktadır (Exposure Draft, 2024:8).

- ✓ Kullanıcıların işletme birleşmeleri hakkında daha iyi bilgiye ihtiyaçları vardır. Kullanıcılar, bir işletme birleşmesinde edinen işletmenin, edinilen işletme için ödediği fiyatı öğrenmek ve bu fiyatın makul olup olmadığını değerlendirmek isterler. Diğer yandan satın alma sonrasında bu birleşmeden dolayı edinen işletmenin performansının nasıl değiştiğini de bilmek isterler. Kullanıcılar özellikle, bir işletme birleşmesinin performansını ve edinen işletmenin, işletme birleşmesinin gerçekleştiği tarihte belirlediği hedeflere ne ölçüde ulaştığını anlamalarına yardımcı olacak bilgilere ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.
- ✓ Finansal tablo hazırlayıcıları tarafından bu bilgilerin açıklanmasının maliyeti konusunda endişeler, IASB’a iletilmiştir. Özellikle, hazırlayıcılar bu bilgilerin ticari açıdan hassas ve gizli konular olduğu, finansal tablolarda açıklanmasının doğru olmayacağını ve bu bilgilerin açıklanması durumunda işletmelerini artan dava riski ile karşı karşıya kalacaklarını belirtmişlerdir.

Bu geri bildirimleri dikkate alan IASB, IFRS 3’teki açıklama gerekliliklerinde yapılan düzenlemeler için uzman görüşlerine başvurmuştur. Sonuç olarak, IASB tarafından, zorunlu olarak açıklanması istenen bilgilerin, fayda ve maliyetlerinin uygun bir şekilde dengelendiği ifade edilmiştir. Bu nedenle, önerilen açıklama gerekliliklerinin, kullanıcılara bir işletme birleşmesinin performansı hakkında makul bir maliyetle daha faydalı bilgiler sağlayacağı beklenmektedir. IASB tarafından IFRS 3’te yapılması önerilen değişiklikler üç başlık altında toplanabilir.

4.1.1. Tüm İşletme Birleşmelerinin Beklenen Sinerjilerinin Açıklanması

İşletme, başka bir işletmeyi satın aldığı takvim yılında, bu satın almadan beklenen sinerjiler hakkında hem niteliksel hem de niceliksel açıklama yapmalıdır. Satın alma ile ilgili beklenen toplam gelir ve beklenen fayda ile başlangıçta belirlenen toplam maliyetler açıklanmalıdır. Bunun yanında beklenen fayda ve maliyetlerin süresi gibi ayrıntılı açıklamalar da yapılmalıdır (KPMG, 2024).

Bazı paydaşlar, IFRS 3'te beklenen sinerjinin tanımlanmamış olduğu konusunda eleştiriler yapmışlardır. IASB, sinerji ifadesinin sözlük anlamında belirtildiği şekilde “iki veya daha fazla ögenin birleşiminden kaynaklanan ve ayrı ayrı ele alındığında öğelerin toplamından daha büyük bir birleşik performans ve değerle sonuçlanan birleşimler” olarak tanımlandığını ve bunun da uygulayıcılar tarafından anlaşıldığını ifade etmiştir (Basis for Conclusion, p. BC160). Bu ifadenin IFRS 3'e eklenmesine gerek olmadığına karar verilmiştir. İşletme birleşmesi gerçekteştiğinde, edinen işletme tarafından beklenen sinerjiler hakkında yapılacak açıklamalar ile ilgili Taslak Metin'de sunulan öneriler aşağıda yer almaktadır (Exposure Draft, 2024: 12),

- ✓ İşletmelerin, beklenen sinerjileri kategorilere ayırarak ve her bir açıklamayı bu kategorileri esas alarak yapmaları önerilmiştir. Gelir sinerjileri, maliyet sinerjileri ve diğer kategorileri, IASB tarafından strateji kategorilerine örnek olarak verilmiştir.
- ✓ Her bir sinerji kategorisi için işletmenin yapacağı açıklamalar,
 - Beklenen sinerjilerin tahmini miktarları veya miktar aralıkları,
 - Bu sinerjileri elde etmek için tahmini maliyetler veya maliyet aralıkları,
 - Sinerjilerden beklenen faydaların başlamasının beklendiği zaman ve ne kadar süreceği,
 - Varsa muafiyet açıklamaları.

IASB, IFRS 3'ün B64 (d) paragrafındaki bir işletme birleşmesinin temel nedenlerini açıklama zorunluluğunu, işletme birleşmesinin stratejik gerekçesini açıklama zorunluluğu ile değiştirmeyi önermektedir (Exposure Draft, 2024: 12), Stratejik gerekçenin açıklaması muhtemelen daha açıklayıcı ve kapsamlı olacaktır. Stratejik gerekçe olarak aşağıdaki örnek sunulmaktadır (Exposure Draft Basis For Conclusions, p. BC164);

Örnek: Z Bölgesinde faaliyet gösteren B işletmesini satın alan A işletmesi, Z Bölgesindeki faaliyet hacmini genişletmeyi hedeflemektedir.

4.1.2. Stratejik İşletme Birleşmeleri İçin Temel Hedefler ve Sonraki Yıllarda Beklenen Performans

Stratejik bir işletme birleşmesi, satın alma tarihindeki hedeflere ulaşılamaması durumunda satın alan işletmenin genel iş stratejilerini başaramama riski ile karşı karşıya kalacağı bir işlemdir. Bu tür işletme birleşmesi belirlemek için, öncelikle niceliksel bir test yapılarak, birleşme işlemi değerlendirilir (KPMG, 2024) ve bu işlemin stratejik işletme birleşmesi olup olmadığına karar verilir.

Stratejik işletme birleşmesini açıklamak için taslakta belirlenen değerlendirmeler Tablo 2'de ifade edilmektedir

Tablo 2. Stratejik İşletme Birleşmesi Ölçütleri

NİCEL ÖLÇÜTLER			
Satın alınan işletmenin net kâr veya zarar tutarı	≥	Satın alan işletmenin konsolide net faaliyet kâr veya zarar tutarının %10'u	
Devralınan işletmenin hasılatı	≥	Satın alan işletmenin konsolide hasılatının %10'u	
Satın alınan varlıklar için satın alma tarihindeki şerefiye dahil tutar	≥	Satın alan işletmenin satın alma tarihinden önceki en son raporlama tarihi itibarı ile konsolide finansal durum tablosundaki raporladığı varlıkların toplam defter değerinin %10'u	
NİTEL ÖLÇÜTLER			
Satın alan işletmenin yeni bir faaliyet koluna ya da yeni bir coğrafi alan girmiş olması			

Kaynak: BDO, 2024

Eğer bir işletme birleşmesinde yapılan değerlendirme sonucunda Tablo 2'de sunulan nicel ölçütler aşılmışsa veya nitel ölçütlerde açıklanan durumlar söz konusu ise bu satın alma ya da birleşme işlemi stratejik birleşme olarak değerlendirilmektedir. Her stratejik iş birleşmesi için işletmenin yönetimi tarafından belirlenen ve yıllar itibarı ile izlenen aşağıdaki bilgiler açıklanmak zorundadır (KPMG, 2024);

Satın alma yılında: Satın alma tarihindeki işletme birleşmesine ilişkin temel hedefler,

Satın alma yılı ve sonrasındaki her dönemde: Satın alma tarihindeki hedef ve amaçlara ulaşma yönünde kaydedilen ilerleme, gerçek performans ve hedef ve amaçlara ulaşılıp, ulaşılmadığına ilişkin açıklama.

4.1.3. Bilgi açıklamalarında muafiyet

İşletme birleşmelerindeki önemli açıklamaların bazıları tüm işletme birleşmeleri için geçerli iken bazıları sadece stratejik işletme birleşmeleri için geçerlidir. Bu açıklamalardan muafiyet ise sınırlı durumlarda söz konusudur. Bu konuda IASB'nin belirlediği temel ölçüt, “yapılacak olan açıklama, işletmenin satın alma tarihindeki işletme birleşmesine ilişkin temel amaç ve hedeflerinden herhangi birine ulaşılmasına ciddi şekilde zarar vermesi bekleniyorsa zorunlu açıklamalardan muaf olunabileceği” şeklinde belirlenmiştir (KPMG, 2024; Basis for Conclusion, p.79). Aşağıdaki durumlar, muafiyet şartlarına örnek teşkil etmektedir (Basis for Conclusion, p.80);

- ✓ Rakip işletme, başka yerden erişmesinin mümkün olamayacağı ve sadece işletmenin satın alma tarihindeki işletme birleşmesine ilişkin temel amaç ve hedefleri ile ilgili açıklamaları öğrenmiştir. Öğrendiği bu bilgi ile işletmenin hedeflerinden herhangi birine ulaşmasını engelleme olasılığı vardır.
- ✓ Yasalar, kuruluşun belirli bir kalemi açıklamasını engelleyebilir. Yasanın ihlal edilmesi ile işletmenin edinme tarihindeki hedeflerine ulaşması mümkün olmayabilir.

Önerilen açıklama gereklilikleri ve bu bilgilerin açıklanmasında muafiyet, Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. İşletme birleşmelerinde yapılacak açıklamalar ve açıklamalardan muafiyet

İşletme Birleşmesinin Gerçekleştiği Tarihte Yapılacak Açıklamalar	
Edinen işletmenin, edinim tarihindeki temel hedefleri	İlgili hedefler
↓	↓
İşletme birleşmesinin başarılı kabul edilmesi için kritik öneme sahip bir hedef (Şartlar oluşmuşsa ilk yıl açıklanması zorunlu olan bu bilgilerden muafiyet söz konusu olabilir)	Kilit bir hedefe ulaşıp ulaşılmadığını gösterecek performans seviyesi
Edinme Yılı ve Sonrasında Yapılacak Açıklamalar	
(Satın alma tarihindeki temel amaçlara ve ilgili hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı)	Fiili performansın, satın alma tarihindeki temel amaçları ve daha önce belirtilen hedefleri karşılayıp karşılamadığına dair bir açıklama
Fiili performans hakkında bilgi	
(Muafiyet yoktur)	(Muafiyet söz konusu olabilir)

Tablo 3'te sunulduğu üzere, işletme birleşmesinde edinen işletme, edinme yılından sonraki dönemlerde, bu birleşme dolayısı ile gerçekleştiği performansını mutlaka açıklamak zorundadır. Sadece yapacağı açıklama, amaç ve hedeflerine ulaşmasını engelleyecekse diğer açıklamaları yapmak zorunda değildir.

Açıklama muafiyetinin söz konusu olup olmadığını değerlendirme aşamasında ve sonrasında, işletmelerin aşağıdaki konuları dikkate almaları önem arz etmektedir (Basis for Conclusion, p. BC90);

- ✓ Bilginin açıklanmasının işletme üzerindeki etkisini ve paydaşların bu bilgiye erişebilirliği değerlendirilmelidir.
- ✓ İşletme birleşmesinin gerçekleştiği tarihteki temel hedeflerine zarar vermeksizin bu bilgileri farklı bir şekilde açıklama imkânı olup olmadığını değerlendirilmelidir.
- ✓ Zorunlu olarak açıklanması gereken bir bilgi için muafiyetten yararlanarak açıklama yapmayan işletme hem bu konuda muafiyetten yararlandığını hem de açıklamama sebebini paylaşmak zorundadır.
- ✓ Her raporlama döneminde, açıklanmayan bilgi kaleminin muafiyet şartlarını ilgili dönemde de taşıyıp taşımadığı yeniden değerlendirilmelidir. Muafiyetin uygulamasının devam etmemesi halinde, işletmenin daha önce muaf tutulan bilgi kalemini açıklaması gerekecektir.

4.2. Şerefiyenin sonraki yıllarda izlenmesi ile ilgili düzenleme önerileri

IFRS 3 standardı ile şerefiyede amortisman uygulaması kaldırmıştı. Bazı paydaşlardan gelen, amortisman uygulamasının yeniden yapılması talebine rağmen, 2024 yılında açıklanan öneri taslağında, amortisman uygulamasına yer verilmemiştir. Bunun yerine değer düşüklüğü testi için yeni düzenlemeler önerilmiştir. Değer düşüklüğü testini basitleştirmek de Kurul'un diğer bir amacıdır. Bu nedenle IAS 36 Varlıkların Değer Düşüklüğü standardında önerilen değişiklikler iki grupta açıklanmaktadır (KPMG, 2024),

- 1) Şerefiyenin, değer düşüklüğü testi sonucunun, nakit yaratan birim ya da birimlere dağıtımına ilişkin düzenlemeler,

2) Kullanım değeri hesaplamasında değişiklik yapılmasına ilişkin düzenlemeler.

4.2.1. Şerefiye değer düşüklüğünün nakit yaratan birimlere dağıtılması

IASB, tartışma taslağının yayınlanmasının ardından gelen geri dönüşlerde, şerefiye içeren nakit üreten birimlerin değer düşüklüğü testinde, oluşan değer düşüklüğü kayıplarının geç tanınabildiği konusundaki eleştirileri iki nedene bağlamıştır. Bu eleştiriler ve IASB tarafından sunulan çözümler aşağıda açıklanmaktadır (Exposure Draft, 2024: 13; Basis for Conclusion, p. BC188);

Yönetimin aşırı iyimser tahminleri: Yöneticiler bazen değer düşüklüğü testi yaparken, şerefiyeden kaynaklanan gelecekteki nakit akışlarını tahmin ederken aşırı iyimser olabilmektedirler. Gelecekteki nakit akışlarının tahmin edilmesinde, yönetimin yargı kullanması gerektirdiğinden, IASB, Standartta bunun için bir düzenleme yapılmasının sorunu çözmeyeceğini belirtmektedir. IASB, bu sorunu çözecek tarafın, denetim faaliyetini yapacak olan kişiler ve kurumlar olduğunu ifade etmiştir (Basis for Conclusion, p. BC189).

Koruma: Edinen işletmenin iş hacmi, edinilen işletmeden oluşan şerefiye değer düşüklüğünü absorbe edebilir. Açıklamalarda bu duruma “tavan payı-headroom” olarak ifade edilen olayın sebep olabileceği yer almaktadır. Headroom, edinen işletmenin geri kazanılabilir tutarının, işletme birleşmesi sonucunda tanınan net varlıkların tutarını aştığında söz konusu olabilir.

Bir işletme birleşmesinden dolayı oluşan şerefiye, birleşmenin sinerjisinden yararlanacak olan edinen işletmedeki nakit yaratan her bir birime ayrı ayrı olarak dağıtılmaktadır. Şerefiye, diğer varlıklardan veya varlık gruplarından bağımsız olarak nakit akışı yaratmadığından genellikle birden fazla nakit yaratan birimin, nakit akışlarına katkıda bulunmaktadır. Şerefiyenin dağıtıldığı her bir birim, işletme içi yönetsel amaçlarla şerefiyenin izlendiği en düşük seviyeyi gösterir. Ayrıca belirtilen bu birim, birleştirme işleminden önceki haliyle IFRS 8 Faaliyet Bölümleri standardında tanımlanan faaliyet bölümlerinden daha büyük olamaz. Ancak bazen zorunluluk nedeni ile şerefiyeyi nakit yaratan birime değil, nakit yaratan birimler grubuna dağıtmak da mümkündür (IAS 36, P.80-81). Uygulamada, işletmeler genellikle şerefiyeyi birimler bazında ayrı ayrı takip etmemektedirler. Bazen işletmenin en yüksek seviyesi olan faaliyet bölümünü esas alarak şerefiyeyi takip etmektedirler. Bu da şerefiyenin değer düşüklüğünden korunmasına sebep olabilmektedir (BDO, 2024: 5).

IASB, şerefiyenin değer düşüklüğünden korunmasının önüne geçmek için IAS 36’da iki düzenleme yapılmasını önermektedir (Basis for Conclusion, p. BC193);

- ✓ Nakit üreten birimlere şerefiyenin nasıl dağıtılacağına ilişkin ek rehberlik sağlamak,
- ✓ Bir işletmenin şerefiye içeren nakit üreten biriminin hangi raporlanabilir kategoride yer aldığı açıklamasını zorunlu kılmak

Şerefiyenin dağıtımı konusunda rehberlik yapmak amacıyla, IAS 36’da değişiklik yapılarak, bir işletmenin şerefiyeyi, öncelikle en düşük seviyede izlemesi gerekliliğini eklemiştir. Ancak işletmenin iç yönetim amaçları doğrultusunda, en düşük seviyede izlenemeyen şerefiyenin, faaliyet bölümü esas alınarak dağıtımına da izin verilmiştir (Basis for Conclusion, p. BC199). Yapılan bu düzenleme ile şerefiyenin dağıtımı ve şerefiyenin değer düşüklüğünden korunmasını üzerindeki etkisi aşağıdaki örnekte sunulmuştur. Örnek, BDO (2024) tarafından yapılan International Financial Reporting Bulletin (2024/3) çalışmasından derlenmiştir.

Örnek: A işletmesi giyim eşyası satan bir mağazalar zinciri işletmektedir. Kadın ve erkek müşteriler için kıyafetler ayrı mağazalarda satılmaktadır. Bundan dolayı işletme, kadın giyim ve erkek giyim olarak iki faaliyet bölümü tanımlamıştır. Her bir perakende mağazası da ayrı bir nakit yaratan birim olarak ifade edilmektedir.

A işletmesinin, X şehrinde herhangi bir faaliyeti bulunmamaktadır. Buradaki pazara girebilmek için A işletmesi, Ocak 2024 tarihinde, X şehrinde faaliyet gösteren ve kadın giysileri satan (M) mağazasını, B işletmesinden satın almıştır. Mağaza M’nin satın alınmasından dolayı 2.000.000TL şerefiye muhasebeleştirilmiştir.

Varlıkların 31.12.2024 tarihindeki defter değerleri aşağıdaki gibi tespit edilmiştir;

M mağazasının (şerefiye hariç) net varlıkları: 10.000.00TL

M mağazasına tahsis edilen şerefiye: 2.000.000TL

Kadın giyim mağazasının net varlıkları: 80.000.000TL

M mağazasının geri kazanılabilir değeri: 11.000.000TL

Kadın kıyafetleri mağazasının geri kazanılabilir değeri: 100.000.000TL

Bu değerlendirmeler sonucunda, öneriden önceki mevcut durumda ve sonrasında şerefiye değer düşüklüğünün hesaplanması;

Mevcut durumda yapılacak değer düşüklüğü testi:

A İşletmesi, şerefiyeyi iç yönetim amaçları doğrultusunda izlemediğinden, IAS 36, 80'inci madde kapsamında satın alma sırasında muhasebeleştirdiği şerefiyeyi dağıtabilir. A İşletmesi, M mağazasını kadın giyimi faaliyet kategorisine dahil ederek, şerefiyeyi en yüksek seviye olarak belirlediği faaliyet bölümüne dağıtması mümkündür. Kadın giyim mağazasının dönem sonundaki net varlıkları toplamı 80.000.000TL olup, şerefiyeyi bu bölüme tahsis ettiği için, kadın giyimin defter değeri 82.000.000TL olmaktadır. Kadın kıyafetleri mağazasının ise geri kazanılabilir tutarı 100.000.000TL olduğundan, şerefiyede değer düşüklüğü söz konusu olmayacaktır.

IASB önerisi sonucunda değer düşüklüğü testi:

Şerefiye ile ilgili olan ve iç yönetim amacıyla izlenen iş, M Mağazasının nakit yaratan birimidir. Bu nedenle şerefiye, değer düşüklüğü testi için en düşük seviyede nakit yaratan birim olarak M Mağazası'na tahsis edilir.

M Mağazasının defter değeri: 12.000.000TL (M Mağazası şerefiye hariç defter değeri:10.000.000TL+şerefiye:2.000.000TL)

M Mağazasının geri kazanılabilir tutarı: 11.000.000TL'dir.

Böylece A işletmesi, 1.000.000TL şerefiye değer düşüklüğü raporlamak zorunda kalacaktır (12.000.000TL-11.000.000TL).

Örnek'te sunulduğu üzere, A işletmesi mevcut durumda şerefiye değer düşüklüğü raporlamıyorken, öneri sonrasında raporlamak zorundadır. Böylece işletme şerefiye değer düşüklüğünden kaçınmamaktadır.

4.2.2. Kullanım değeri hesaplamasında meydana gelen değişiklikler

Şerefiyenin değer düşüklüğü, bir varlığın veya nakit yaratan birimin defter değerinin, geri kazanılabilir tutarı aşan kısmıdır. Geri kazanılabilir tutar ise varlığın veya nakit yaratan birimin, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanıdır (IAS 36 Tanımlar, p.36). IASB, işletmenin kullanım değeri hesaplama yöntemini değiştirmeyi önermektedir. Bu öneri, IAS 36'daki değer düşüklüğü testinin maliyetini ve karmaşıklığını azaltmak ve kullanıcılara daha fazla bilgi sağlamak amacıyla yapılmıştır. Kullanım değeri hesaplamasında yapılan değişikliklere ilişkin öneri, iki başlık altında toplanmaktadır (Basis for Conclusions, p. BC203).

Gelecekte yapılacak ve henüz taahhüt edilmemiş bir yeniden yapılandırma veya varlığın performansının iyileştirilmesi ve geliştirilmesinden kaynaklanan gelecekteki nakit akışlarının, kullanım değerinin ölçümündeki nakit akışlarına dahil edilmemesi konusundaki kısıtlamanın kaldırılması; Uygulamada, gelecekteki nakit akışları varlığın mevcut durumuna göre tahmin edildiğinden bazı tahmin edilen fayda ve maliyetler için kullanım değerinin hesaplanmasında kısıtlamalar yer almaktadır. Bu kısıtlamalar (IAS 36, p.45);

(a) İşletmenin henüz taahhüt etmediği gelecekteki bir yeniden yapılandırmadan kaynaklanması beklenen nakit çıkışları veya maliyet tasarrufları ya da faydaları (örneğin personel maliyetlerindeki azalmalar) ya da

(b) Varlığın performansını artıracak veya iyileştirecek gelecekteki nakit çıkışları veya bu gibi çıkışlardan kaynaklanması beklenen nakit girişleri.

olarak ifade edilmiştir. Standartta ayrıca işletmenin, varlığın performansında artma veya iyileşme sağlayacak nakit çıkışlarını gerçekleştirilmesine kadar, gelecekteki nakit akışı tahminleri, nakit çıkışlarıyla ilişkili ekonomik yararlardaki artıştan kaynaklanması beklenen nakit girişlerini içermeyeceği belirtilmektedir (IAS 36, p.48). Standartta yapılan değişiklik önerisinde, işletmenin henüz taahhüt etmediği bir varlığın veya nakit yaratan birimin yeniden yapılandırılma, iyileştirilme veya geliştirme potansiyeli içermesi durumunda, gelecekteki beklenen nakit çıkışları ve bunlardan kaynaklanan nakit girişlerinin kullanım değeri hesaplanmasına dahil edilmesi önerilmektedir. Bir varlığın yeniden yapılandırılma, iyileştirme veya geliştirme potansiyeli varsa ve işletme bunun için ödeme yapacaksa, gerçeğe uygun değer, bu potansiyeli de kapsayacaktır. Dolayısı ile işletme bu potansiyeli, kullanım değerine de dahil ettiğinde, daha tutarlı karşılaştırma yapılabilecektir (Basis for conclusion, p. BC213).

İskonto oranı hesaplamasında vergi öncesi nakit akışlarını kullanma zorunluluğunun kaldırılması; Varlığın kullanım değeri hesaplanırken, tahmin edilen gelecekteki nakit akışları iskonto edilir (IAS 36, p.31). İskonto oranı hesaplamasında kullanılan tahmin edilen nakit akışları, vergi öncesi nakit akışlarını esas almaktadır. İskonto oranı tahmin edilirken vergi sonrası esas dikkate alınmışsa, vergi öncesine göre düzeltilir (IAS 36, p.A20). Taslakta ise gelecekteki nakit akışlarının ve iskonto oranının vergi öncesi bazda hesaplanması zorunluluğunun kaldırılması önerilmektedir. Daha önce açıklanan Tartışma Belgesi'ne yanıt olarak paydaşlar, vergi öncesi iskonto oranının

kullanılmasının zor olduğunu, gözlemlenebilir olmadığını ve genellikle değerleme amacıyla kullanılmadığı için faydalı bilgi sağlamadığını açıklamışlardır. Uygulamada, Standardın aksine çoğunlukla vergi sonrası esasına göre iskonto oranı belirlenmektedir (Basis for Conclusion, p. BC217). Tahmin edilen nakit akışları ve iskonto oranının birbiriyle tutarlı olması gerekmektedir. Örneğin, gelecekteki nakit akışları vergi sonrası tahmin ediliyorsa, iskonto oranı da vergi sonrası bazda tahmin edilmelidir (BDO, 2024, 7)

IAS 36'da önerilen değişiklikler, şerefiye içeren nakit üreten birimlere sahip olan tüm kuruluşları etkileyecektir. Kullanım değerinin nasıl hesaplanacağına ilişkin önerilen değişiklikler, IAS 36'nın uygulandığı tüm varlıkların değer düşüklüğü testini de etkileyecektir (Exposure Draft, 2024: 6).

5. Metodoloji

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı, kapsamı, kısıtları, yöntemi ve araştırmanın bulguları yer almaktadır.

5.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı, Kısıtları

Paydaşlar, IAS 36 ve IFRS3 standartlarına, finansal raporlarda şerefiye ile ilgili açıklama yetersizliği, şerefiye değer düşüklüğü testinin hesaplanmasının zaman alıcı ve maliyetli olması, yönetimin politika belirlerken fazla yargı kullanması nedeni ile kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap vermede yetersiz olduğu konusunda eleştirilerde bulunmuşlardır. IASB, gelen eleştiriler üzerine şerefiye ve değer düşüklüğü muhasebesinin iyileştirilmesi konusunda çalışmalar başlatmıştır. IAS 36 ve IFRS 3 standartlarında yapmayı planladığı değişiklikler, açıklama gerekliliklerinin arttırılması, şerefiyenin ve değer düşüklüğünün nakit üreten birimlere dağıtım seviyesi, kullanım değerinin ölçümünde değişiklikler, iskonto oranının belirlenmesinde değişiklikler olarak özetlenebilir. Buradan hareketle çalışmanın araştırma sorusu, “işletmelerin şerefiye ve şerefiye değer düşüklüğü açıklamaları ve hesaplamalarında, değişiklik önerisi ile ilgili mevcut uygulamalar nelerdir ve finansal raporlarda bu sorunlara ilişkin bulgular nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında, BIST 50 endeksine kayıtlı işletmelerin 2023 yılı denetim raporları, finansal tabloları ve finansal raporları yer almaktadır. İlgili raporlar, Kamuyu Aydınlatma Platformu'ndan (<https://www.kap.org.tr/>) elde edilmiştir. İlgili endekste yer alan 50 işletmenin 34'ü, finansal tablolarında şerefiye raporlamıştır. Bu işletmelerin içinde doğrudan şerefiye raporlaması yapmasa da maddi olmayan duran varlıklar içerisinde şerefiye raporlayan işletmeler de yer almaktadır. Dolayısı ile çalışmanın kapsamını bu 34 işletme oluşturmaktadır.

Çalışmada sadece BIST 50 endeksinde faaliyet gösteren işletmeler ve bu işletmelerin 2023 yılı finansal raporları yer almaktadır. Diğer işletmelerin çalışmaya dahil edilmemiş olması ve sadece 2023 yılı denetim raporu ve finansal raporlarının incelenmiş olması çalışmanın kısıtını oluşturmaktadır.

5.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada nitel analiz tekniklerinden doküman analizi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2018 :189). Araştırma kaynağından ikincil verilerin toplanarak, incelenmesi, sorgulanması ve analizi olarak ifade edilen doküman analizi sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılmaktadır (Sak vd, 2021: 228).

BIST 50 endeksine kayıtlı işletmelerden şerefiye raporlayan 34 tanesinin finansal tablo, finansal rapor ve denetim raporları doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Öncelikle raporladıkları şerefiye tutarı ve şerefiye değer düşüklüğü tutarları tespit edilmiştir. şerefiyenin ve değer düşüklüğünün nakit üreten birimlere hangi seviyede dağıtıldığı ile ilgili açıklamalar ve değer düşüklüğünün hesaplanması ile ilgili yapılan açıklamalar değerlendirilmiştir. şerefiye değer düşüklüğünün zaman alıcı ve maliyetli olduğu eleştirilerinden hareketle, bu konunun kilit denetim konusu olmaya uygun olduğu düşünölmüştür. Çalışmada şerefiye değer düşüklüğünün kilit denetim konusu olup olmadığı ve denetim faaliyetini yapan denetim şirketleri de araştırılmıştır.

5.3. Bulgular

Çalışma kapsamında yer alan işletmelerin açıkladıkları şerefiye tutarları ve bu tutarların toplam varlıklara oranı, kilit denetim konusu açıklamaları ile denetimi yapan şirketlerin adları Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4. İşletmelerin Şerefiye Tutarları, Kilit Denetim Konusu Açıklamaları ve Denetim Şirketleri

	Şerefiye	Toplam varlık	Şerefiye/ Toplam Varlık	Kilit Denetim Konusu	Kilit Denetim Konusu Sebebi	Denetim firması
AKBNK	134.405.000	1.200.036.271.000	0,0001	-	-	PWC
ALARK	450.205.491	59.358.898.142	0,0076	-	-	BDO
AEFES	12.580.245.000	265.225.686.000	0,0474	EVET	D. Düşüklüğü Testi	PWC
ARCLK	7.269.302.000	258.137.907.000	0,0282	EVET	D. Düşüklüğü Testi	PWC
BIMAS	22.114.000	148.132.731.000	0,0001	-	-	GÜNEY
CCOLA	4.645.019.000	110.157.984.000	0,0422	EVET	D. Düşüklüğü Testi	PWC
CIMSA	2.393.104.000	38.386.122.000	0,0623	-	-	PWC
DOHOL	1.240.236.000	93.417.723.000	0,0133	-	-	PWC
ENJSA	1.978.878.000	132.096.404.000	0,0150	EVET	D. Düşüklüğü Testi	PWC
EREGL	18.781.000	10.531.665.000	0,0018	-	-	DRT
FROTO	819.059.000	217.007.029.000	0,0038	-	-	PWC
GARAN	6,388.000	1,292,409,182.000	0,0000	-	-	GÜNEY
GUBRF	222.296.838	32.032.514.650	0,0069	-	-	EREN
SAHOL	10.757.590.000	2.192.331.293.000	0,0049	-	-	PWC
HEKTS	294.705.631	25.455.336.516	0,0116	-	-	DRT
KCHOL	1.489.000.000	87.768.000.000	0,0170	EVET	D. Düşüklüğü Testi	PWC
KONTR	538.252.262	11.622.164.447	0,0463	-	-	GÜRELİ
KOZAL	95.253.000	23.088.598.000	0,0041	-	-	GÜNEY
MAVI	785.949.000	13.897.805.000	0,0566	-	-	DRT
MGROS	13.693.582.000	92.129.481.000	0,1486	-	-	PWC
OYAKC	3.110.258.912	35.376.090.476	0,0879	-	-	GÜNEY
PGSUS	3.579.313	201.955.079.557	0,0000	-	-	PWC
PETKM	(6,730.506)	95.790.584.000	0,0076	EVET	Negatif Şerefiye Dağıtımı	PWC
SOKM	5.204.094.033	53.063.985.275	0,0981	-	-	PWC
TAVHL	7.049.353.000	154.816.945.000	0,0455	EVET	D. Düşüklüğü Testi	DRT
TKFEN	240.599.000	52.747.812.000	0,0046	-	-	KPMG
THYAO	787.000.000	1.050.091.000.000	0,0007	-	-	PWC
TCELL	407.929.000	247.083.325.000	0,0017	-	-	GÜNEY
TUPRS	2.150.000	366.793.673.000	0,0000	-	-	PWC
TTKOM	486.585.000	194.720.878.000	0,0025	-	-	GÜNEY
SISE	1.274.353.000	291.211.843.000	0,0044	-	-	GÜNEY
ULKER	1.868.341.000	61.589.644.000	0,0303	-	-	DRT
VAKBN	9,739.000	1.819.011.908.000	0,0000	-	-	GÜNEY
ZOREN	2.475.135.000	98.510.973.000	0,0251	-	-	KPMG
Toplam	82.337.354.480	9.733.577.353.063	0,0084	-	-	-

Tablo 4’te sunulduğu üzere BIST 50 endeksine kayıtlı 50 şirketin 34 tanesinin finansal tablolarında şerefiye raporlandığı tespit edilmiştir. Raporlanan şerefiye tutarının, endekste şerefiye açıklayan şirketlerin varlıklarına oranı 0, 0084’tür. Şerefiye tutarının varlıklara oranı en yüksek on şirket, sırasıyla MGROS (0,14), SOKM (0,0981), OYAKC (0,08), CIMS A (0,06), MAVI (0,05), AEFES (0,04), KONTR (0,04), TAVHL (0,04), CCOLA (0,04), ULKER (0,03) olarak hesaplanmıştır.

Şerefiye raporlayan 34 şişletmenin 7 tanesinde, şerefiye ile ilgili konular kilit denetim konusu olarak açıklanmıştır. Kilit denetim konusu olarak açıklanan konular, finansal tabloların denetiminde en çok önem arz eden konulardır. Kilit denetim konuları, üst yönetimden sorumlu olanlara bildirilen konular arasından seçilen ve denetçinin mesleki muhakemesine göre, cari döneme ait finansal tabloların denetiminde en çok önem arz eden konular arasından belirlenir (KGK, BDS 701, p. 18). Çalışma kapsamında yer alan şişletmelerin yaklaşık %20’sinin finansal raporlarında, şerefiye değ er düşüklüğü ve şerefiyenin birimlere dağıtımı önem arz eden konu olarak değ erlendirilmiştir. 6 şişletmenin denetim raporunda, şerefiye değ er düşüklüğünün hesaplanması, yönetim tarafından belirlenen önemli varsayım ve tahminler iç erdiğ inden ayrıntılı olarak incelenmiştir. PETKM’e ait denetim raporunda ise negatif şerefiyenin nakit üreten birimlere dağıtımı kilit denetim konusu olmuştur.

Şerefiyeyi, kilit denetim konusu olarak tespit eden denetim firmaları incelendiğinde ise 6 şişletmenin denetim firmasının PWC, 1 tanesinin DRT olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5’te sunulduğu üzere, şerefiye değ er düşüklüğü hesaplayan şişletmeler, değ er düşüklüğünün hesaplanmasında yönetimin kullandığı tahmin ve politikaların açıklanması, iskonto oranının standartta belirtildiğı üzere vergi öncesi bazda izlenme durumu ve şerefiye ile değ er düşüklüğünün birimlere dağıtımına ilişkin tespitler yer almaktadır.

Tablo 5. Şerefiye Değ er Düşüklüğü, Varsayımları, Dağıtımı, İskonto Oranı Açıklamaları

İşletmeler	Değ er Düşüklüğü	Değ er Düşüklüğü Testi Varsayım ve Tahminleri	İskonto Oranı Hesaplamasında Baz Alınan Nakit Akışı	Değ er Düşüklüğünün Dağıtıldığı Seviye
AKBNK	-	-	Açıklanmamış	Açıklanmamış
ALARK	-	-	Açıklanmamış	En düşük
AEFES	-	-	Vergi öncesi	Faaliyet birimi
ARCLK	-	Açıklanmış	Vergi sonrası	En düşük
BIMAS	-	-	Açıklanmamış	Faaliyet birimi
CCOLA	-	Açıklanmış	Vergi öncesi	En düşük
CIMS A	-	Açıklanmış	Vergi öncesi	En düşük
DOHOL	-	-	Açıklanmamış	En düşük
ENJSA	-	Açıklanmış	Açıklanmamış	Faaliyet birimi
EREGL	-	Açıklanmış	Vergi sonrası	Faaliyet birimi
FROTO	-	Açıklanmış	Vergi öncesi	En düşük
GARAN	-	-	Açıklanmamış	Açıklanmamış
GUBRF	-	Açıklanmış	Açıklanmamış	En düşük
SAHOL	535.000	Açıklanmış	Vergi sonrası	En düşük
HEKTS	-	Açıklanmış	Vergi öncesi	En düşük
KCHOL	-	Açıklanmış	Vergi öncesi	En düşük
KONTR	Test yapılmamış	-	Açıklanmamış	En düşük
KOZAL	-	-	Açıklanmamış	En düşük
MAVI	-	Açıklanmış	Vergi öncesi	En düşük
MGROS	-	-	Vergi sonrası	Faaliyet birimi
OYAKC	-	Açıklanmış	Açıklanmamış	En düşük
PGSUS	-	-	Açıklanmamış	Açıklanmamış
PETKM	-	Açıklanmış	Açıklanmamış	Açıklanmamış
SOKM	-	Açıklanmış	Vergi öncesi	En düşük

TAVHL	-	-	Vergi öncesi	En düşük
TKFEN	57.184.000	Açıklanmış	Açıklanmamış	En düşük
THYAO	-	Açıklanmış	Açıklanmamış	Açıklanmamış
TCELL	7.176.000	Açıklanmış	Açıklanmamış	En düşük
TUPRS	-	-	Açıklanmamış	Açıklanmamış
TTKOM	-	-	Açıklanmamış	En düşük
SISE	-	Açıklanmış	Vergi sonrası	En düşük
ULKER	-	Açıklanmış	Vergi öncesi	En düşük
VAKBN	-	-	Açıklanmamış	Açıklanmamış
ZOREN	-	Açıklanmış	Açıklanmamış	En düşük
Toplam	-	20	VÖ:10, VS:5, A:19	D:22, FB:5 A:7

VÖ: Vergi Öncesi, VS: Vergi Sonrası, A: Açıklanmamış, D: En Düşük, FB: Faaliyet Birimi

Tablo 5’te sunulduğu üzere şerefiye değer düşüklüğü analizinde 34 işletmenin 33 tanesinin değer düşüklüğü testi yaptığı görülmüştür. Test yapmayan KONTR işletmesinin finansal raporu incelendiğinde, şerefiyenin konu olduğu işletme birleşmesinin Ağustos 2023’te edinildiği ve yıl sonuna kadar test yapmak ve değeri yeniden gözden geçirmek için sürenin kısa olması nedeni ile değer düşüklüğü testi yapılmadığı açıklanmıştır. Değer düşüklüğü testi yapan 33 işletmenin 3 tanesi değer düşüklüğü raporlarken, diğerleri değer düşüklüğüne rastlanılmadığını ifade etmişlerdir. İşletmelerin büyük bir çoğunluğunun şerefiye değer düşüklüğü raporlamamış olması, Özerhan ve Sultanoğlu (2021) tarafından yapılan çalışma ile uyumludur.

Çalışma kapsamındaki 20 işletmenin, uygulanacak iskonto tahminleri ile ilgili gelecek projeksiyonlarını, tahminlerini ve varsayımlarını açıkladıkları görülmüştür. Standartta, kullanılacak iskonto oranının vergi öncesi oran olmasının gerekliliği belirtilmiştir. İskonto oranının tahmin edilmesinin, vergi sonrası esasa dayanması durumunda, söz konusu esas vergi öncesi oranı yansıtacak şekilde düzeltilmesi gerekliliği ifade edilmiştir (IAS 36, p.A20). Çalışma kapsamında yer alan 10 işletme iskonto oranını vergi öncesi bazda hesaplarken, 5 tanesi vergi sonrası bazda hesaplamaktadır. Vergi sonrası bazda hesaplayan işletmeler ardından vergi öncesine göre düzeltme yapmaktadırlar. 19 işletme hangi yöntemi kullandığını açıklamamıştır. Şerefiye ve şerefiye değer düşüklüğü, 22 işletme tarafından en düşük seviyede nakit üreten birimlere dağıtılırken, 5 işletme faaliyet bölümü seviyesinde dağıtmaktadır. 7 işletme ise bu konuda açıklama yapmamıştır.

6. Tartışma ve sonuç

Şerefiye muhasebesi ve şerefiyede değer düşüklüğünün hesaplanması ile ilgili eleştiriler uzun yıllardan beri devam etmektedir. Paydaşlar, işletme birleşmeleri ve şerefiye muhasebesi hakkında finansal raporlarda yeterince bilgi sunulmadığı ve bu nedenle güvenilir değerlendirmeler yapamadıklarını belirtmişlerdir. Finansal tablo hazırlayanlar ise, bu bilgilerin sağlanması ve sunumunun zaman aldığı ve maliyetinin yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun dışında önemli oranda bir paydaş grubu da şerefiye değer düşüklüğü hesaplamalarının güvenilir olmadığı ve amortisman uygulamasına geri dönüşmesini talep etmektedirler.

Uluslararası finansal raporlama standartlarını düzenleyen en önemli uluslararası kuruluşlardan biri olan IASB, bu tartışmaların şerefiyenin doğasından kaynaklandığını ve tamamen sona ermesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Kurul, şerefiyede amortisman ayrılması veya değer düşüklüğü testi yapılması konusunda ise hiçbir yöntemin kusursuz olmadığı, her iki yöntemin de hem avantajları hem de dezavantajları olduğu yorumunu yapmıştır. Ancak gelen tüm eleştirileri dikkate alarak, IFRS 3 İşletme Birleşmeleri ve IAS 36 Değer Düşüklüğü standartlarında uygulamayı iyileştirmek üzere hazırlanan Taslak Metin ile değişiklik önerileri sunmuştur. Mart 2024’te sunulan bu öneriler sonucunda görüşmeler devam etmektedir.

IASB’ın Öneri Taslağı’nda açıkladığı, yapılması planlanan değişiklikler iki grupta toplanmaktadır; işletme birleşmeleri ile ilgili paydaşlara daha fazla bilgi sunmak adına ek açıklama zorunlulukları getirilmesi ve şerefiyenin sonraki yıllarda izlenmesine ilişkin değişiklikler yapılması. İşletme birleşmeleri ile ilgili olarak, edinme tarihinde, edinen işletme bu birleşme için temel hedeflerini açıklamak zorundadır. Eğer edinilen işletmenin net kârı, hasılatı veya edinme tarihindeki şerefiye dahil net varlıklarının tutarı, standartta belirlenen ölçütleri aşıyorsa ve hedefler gerçekleşmediğinde edinen işletme önemli kayıplara uğrayacaksa bu birleşme stratejik işletme birleşmesi olarak adlandırılmaktadır. Stratejik işletme birleşmelerinde, birleşmenin temel hedefleri ve bu birleşmeden sonraki yıllarda beklenen performans mutlaka açıklanmalıdır. Belirtilen açıklamalardan muafiyet sadece açıklama yapılması durumunda, edinen işletmenin hedeflerine ulaşması mümkün olmayacaksa söz

konusudur. Bu muafiyetin uygulanması halinde, işletme muafiyet uygulandığını da açıklamak zorundadır. Ek olarak sonraki yıllarda işletmenin, birleşmeden kaynaklanan performansı ve hedeflerini ne ölçüde gerçekleştirdiği de açıklanması beklenen konulardır.

Taslak Metin’de, şerefiye değer düşüklüğü testinin yapılması ve muhasebesinde de değişiklikler önerilmiştir. Öncelikle şerefiye değer düşüklüğünün nakit yaratan birimlere tahsisinde, en düşük seviyede nakit üreten birimlerin belirlenmesi ve bu birimlere paylaştırılması zorunludur. Bunun dışında kullanım değerinin hesaplanmasında da değişiklik yapılmıştır. Değişiklik sonrasında, henüz taahhüt edilmemiş bir yeniden yapılandırma veya varlığın performansının iyileştirilmesi ve geliştirilmesinden kaynaklanan gelecekteki nakit akışları, kullanım değerinin ölçümündeki nakit akışlarına dahil edilebilecektir. Kullanım değerinin hesaplanmasında nakit akışlarını bugünkü değere indirgeyen iskonto oranı hesaplanırken vergi sonrası nakit akışları da baz alınabilir. Bu durumda Standartta yer alan mevcut uygulamaya göre yapılması gereken düzeltme işlemi, değişikliklerin yürürlüğe girmesi ile yapılmayacaktır.

Çalışmada değişiklik önerisinde yer alan bu düzenlemeler ile ilgili olarak BIST 50 endeksine kayıtlı işletmelerin finansal raporları ve denetim raporunda yer alan açıklamalar incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda bazı işletmelerin raporladıkları şerefiye tutarının varlıklar içerisinde önemli yer tuttuğu ifade edilebilir. MGROS için bu oran yaklaşık %14, SOKM için yaklaşık %10, OYAKC için %8 ve CIMSİA için %6 olarak tespit edilmiştir. Bu nedenle yapılması düşünülen değişikliklerin yüksek tutarda şerefiye raporlayan işletmeler için önemli olduğu düşünülmektedir. Elde edilen bulgular, öneri taslağında yer alan değişiklikler ile karşılaştırıldığında aşağıdaki sonuçlara varılmıştır;

- ✓ Finansal tablo hazırlayanlar, şerefiye muhasebesinin çok zaman aldığını ve maliyetli olduğunu ifade etmişlerdir. Buradan hareketle, zaman alan ve maliyetli konuların kilit denetim konusu olma potansiyelinin de yüksek olduğunu savunmak mümkündür. Yapılan incelemede 34 işletmenin 7 tanesinde, şerefiye muhasebesi kilit denetim konusu olmuştur. Bu nedenle, yapılan eleştirilerin gerçeği yansıttığı düşünülmektedir.
- ✓ Paydaşlar, finansal raporlarda, işletme birleşmeleri ve şerefiye muhasebesi konusunda yeterli bilgi sağlayamadıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan incelemede işletme birleşmelerinin temel hedefleri ile ilgili açıklamaların yer almadığı görülmüştür. Şerefiye değer düşüklüğü ile ilgili açıklamalar değerlendirildiğinde ise 20 işletmenin, uygulanacak iskonto tahminleri ile ilgili gelecek projeksiyonlarını, tahminlerini ve varsayımlarını açıkladıkları görülmüştür. Ancak 14 işletmenin bu konuda açıklaması bulunmamaktadır. Tespit edilen bulgular ışığında, kullanıcıların eleştirilerinin gerçeği yansıttığı ifade edilebilir.
- ✓ Paydaşlar, işletme yöneticilerinin değer düşüklüğü tahminleri yaparken fazla iyimser oldukları ve değer düşüklüğü raporlamaktan kaçındıklarını ifade etmişlerdir. Çalışmada 34 işletmeden 33’nün değer düşüklüğü testi yaptığı ve bunlardan sadece 3 tanesinin değer düşüklüğü raporladıkları tespit edilmiştir. Bu durumda paydaşların eleştirilerinin gerçeği yansıtmama potansiyelinin olduğu söylenebilir.
- ✓ IAS 36’da iskonto oranı tespit edilirken, vergi öncesi nakit akışlarının baz alınması gerekliliği ifade edilmektedir. Vergi sonrası nakit akışlarını dikkate alan işletmeler ise sonrasında düzeltme yapmak zorundadırlar. Ancak bu zaman alan ve maliyetli bir işittir. Araştırma sonucunda bu konuda açıklama yapan 15 işletmeden 5 tanesi vergi sonrası nakit akışlarını baz aldığını açıklamıştır. Bu durumda yapılan düzenlemenin, işletmelerin hesaplamalarını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.
- ✓ Şerefiyenin nakit yaratan en düşük seviyedeki birimlere tahsis edilme zorunluluğu da önerilen değişiklikler arasındadır. Araştırma bulgularına göre bu konuda açıklama yapan 27 işletmenin 5 tanesi, şerefiyeyi faaliyet bölümü bazında izlemektedir. Öneri taslağında yer alan değişikliğin yürürlüğe girmesi ile bu işletmelerin de şerefiyeyi izledikleri birimi değiştirme ihtimali olduğunu söylemek mümkündür.

Yapılan bu değerlendirme ve karşılaştırmalardan sonra şerefiye raporlayan işletmelerin değişikliklerden etkileneceği düşünülmektedir. Paydaşlar yönünden değerlendirildiğinde, öneri metninde yer alan değişikliklerin yürürlüğe girmesi ile paydaşların işletme birleşmeleri ve şerefiye muhasebesi konusunda daha fazla bilgi edineceği ve daha doğru kararlar alabileceği düşünülmektedir. Finansal tabloları hazırlayanlar açısından ise daha ayrıntılı değerlendirme yapmaları gerektiği ancak zaman alan ve maliyetli işlemlerin azalacağını ifade etmek mümkündür. Her ne kadar işletme birleşmeleri ve şerefiye muhasebesi konusunda, açıklama gereklilikleri artmış, kural ve ilkeler daha açıklayıcı olarak düzenlenmiş olsa da yönetimin yargı kullanmasını gerektiren konular yer almaya devam etmektedir. Bu nedenle işletme yöneticilerinin ve finansal tabloları hazırlayanların, yaptıkları tahmin ve yargılarda samimi ve objektif olması gerektiği düşünülmektedir. Diğer yandan, şerefiye değer düşüklüğünü kilit denetim konusu olarak belirleyen işletmelerin daha fazla açıklama yaptığı da tespit edilen hususlar arasındadır. Bu işletmelerin denetim şirketleri de dört büyükler olarak adlandırılan denetim şirketleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle işletmelerin, denetim şirketlerinin de işletme birleşmeleri açıklamaları ve şerefiye muhasebesinin

iyileştirilmesi konusunda etkisi olduğu ifade edilebilir. Şerefiye muhasebesi konusunda denetim şirketlerinin de daha titiz davranması önerilmektedir.

Bundan sonraki çalışmalarda uluslararası ve ulusal standart düzenleyici kuruluşların konu ile ilgili öneri ve yaptıkları değişikliklerinin izlenmesi ve uygulama sonuçlarının da değerlendirilmesi önerilmektedir. Ayrıca çalışma kapsamında araştırma BIST 50 endeksine kayıtlı işletmeler üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmanın genişletilerek daha fazla sayıda işletmede ve birden fazla yıla ait finansal raporlarının incelenmesi yoluyla tekrarlanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akbaba, C. (2021). Şerefiye Değer Düşüklüğü Açıklama Gereklilikleri Üzerine Bir İnceleme. *Mali Çözüm Dergisi*. 31(165). 145-166.
- Baboukardos, D. Ve Rimmel, G. (2014). Goodwill Under Ifrs: Relevance And Disclosures In An Unfavorable Environment. *Accounting Forum*. 38(1). 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2013.11.001>.
- Basis For Conclusions On Exposure Draft Business Combinations—Disclosures, Goodwill And Impairment. (2024). Ifrs Foundation. <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/goodwill-and-impairment/exposure-draft-2024/iasb-bc-2024-1-bcdgi.pdf>.
- Bds 701. (2023). *Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi*. Kgg
- Bloom, M. (2009). Accounting For Goodwill. *Abacus*. 45. 379-389. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6281.2009.00295.x>
- Chalmers, K., G., Godfrey, J., M. Ve Webster, J., C. (2011). Does A Goodwill Impairment Regime Better Reflect The Underlying Economic Attributes Of Goodwill?. *Accounting & Finance*. 51(3). 634-660. <https://doi.org/10.1111/J.1467-629x.2010.00364.X>
- Ding, Y., Richard, J. Ve Stolowy, H. (2008). Towards An Understanding Of The Phases Of Goodwill Accounting In Four Western Capitalist Countries: From Stakeholder Model To Shareholder Model. *Accounting, Organizations And Society*. 33(7). 718-755. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2007.07.002>
- Discussion Paper Business Combinations—Disclosures, Goodwill And Impairment, Dp/2020/1. (2020). Ifrs Foundation. <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/goodwill-and-impairment/goodwill-and-impairment-dp-march-2020.pdf#page=100.15>.
- Durocher, S. Ve Georgiou, O. (2022). Framing Accounting For Goodwill: Intractable Controversies Between Users And Standard Setters. *Critical Perspectives On Accounting*. 89, 1-26. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2021.102357>
- Dursun, N. N., Ve Kurt, G. (2008). Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı Ve İmkb' De İşlem Gören Şirketlerde Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar. *Journal Of Accounting And Taxation Studies*. 1(1). 95-113.
- Dymock, A., Wells, P. Ve Govendir, B. (2023). Should Asset Impairments Be Included In Earnings When Evaluating Stewardship By Management? *Pacific Accounting Review*. 35(5). 863- 880.
- Exposure Draft, Business Combinations—Disclosures, Goodwill And Impairment. (2024). Ifrs Foundation. <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/goodwill-and-impairment/exposure-draft-2024/iasb-ed-2024-1-bcdgi.pdf>.
- Giner, B. Ve Pardo, F. (2015). How Ethical Are Managers' Goodwill Impairment Decisions In Spanish-Listed Firms?. *J Bus Ethics*. 132. 21-40. <https://doi.org/10.1007/s10551-014-2303-8>
- Gümrah, Ü., Ve Adiloğlu, B. (2010). Value Relevance And Reliability Of Goodwill And Intangibles On Financial Statements: The Case Of Istanbul Stock Exchange. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*. 40(2). 155-165.
- Hamberg, M., Paananen, M., Ve Novak, J. (2011). The Adoption Of Ifrs 3: The Effects Of Managerial Discretion And Stock Market Reactions. *European Accounting Review*. 20(2). 263-288.
- Ias 36 (2024). *Impairment Of Assets*, Ifrs Foundation
- Ifrs 3 (2024). *Business Combinations*, Ifrs Foundation.
- Özerhan, Y. Ve Sultanoğlu, B. (2021). Şerefiyenin Raporlanmasına Yönelik Iasb'nin Yaptığı İyileştirme Çalışmaları Ve Mevcut Uygulamanın Bist 50 İşletmeleri Kapsamında Değerlendirilmesi. *Muhasebe Ve*

Finansman Dergisi. Ağustos Özel Sayı. 93-112. Doi: [10.25095/mufad.936901](https://doi.org/10.25095/mufad.936901)

Sak, R., Şahin Sak, İ., Öneren Şendil, Ç. Ve Nas, E. (2021). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi (Online)*. 4(1). 227- 250. Doi: 10.33400/Kuje.843306.

Yaşar, A. Ve Çetin, E. (2022). Şerefiye Değer Düşüklüğü Testine İlişkin Tahmin Ve Varsayımlar Hakkında Açıklamaların Ve Denetim Prosedürlerinin İncelenmesi. *Mali Çözüm Dergisi*. 32(169). 127-150.

Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (11. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Zang, Y. (2008). Discretionary Behavior With Respect To The Adoption Of Sfas No. 142 And The Behavior Of Security Prices. *Review Of Accounting And Finance*. 7(1). 38-68. Doi 10.1108/14757700810853842

İnternet Kaynakları:

Kpmg, (2024). Business Combinations And Impairment. <https://kpmg.com/xx/en/our-insights/ifrg/2024/business-combinations-ed-ifs3.html#2>, (Erişim Tarihi:12.02.2025).

Bdo, (2024). International Financial Reporting Bulletin (2024/3). https://www.bdo.global/getmedia/c5cfa01a-ef87-4c56-ad61-2313e231c04b/ifrb-2024_03-iasb-publishes-ed-business-combinations.pdf?ext=.pdf, (Erişim Tarihi:12.02.2025)

Deloitte, (2020). <https://www.iasplus.com/en/news/2020/03/goodwill>, (Erişim Tarihi.20.02.2025)